

2019
Rabies
Vaccinate
to Eliminate

حذف ہار کا
واکینایون (سگھا)

روز جهانی هاری

از سال ۲۰۰۷ میلادی روز ۲۸ سپتامبر مصادف با ۶ مهر به نام روز جهانی هاری نام‌گذاری گردیده است. لویی پاستور دانشمند فرانسوی برای اولین بار واکسن هاری را ساخت و به جامعه بشریت اهدا نمود. برای بزرگداشت خدمات این دانشمند برجسته، سالروز فوت او به عنوان روز جهانی هاری انتخاب شده است. هدف از تعیین روزی برای هاری، ایجاد فرصتی برای آموزش و افزایش آگاهی کلیه افراد جامعه در مورد بیماری هاری، پیشگیری از حیوان گزیدگی و کنترل و حذف بیماری هاری در جوامع بشری است.

هاری نوعی
عفونت ویروسی
دستگاه اعصاب
مرکزی و
قابل انتقال
بین حیوان و
انسان است

هاری معمولاً
به واسطه گزش
حیوان هار
به انسان
منتقل می شود
و در صورت
بروز علائم
بیماری،
متأسفانه همیشه
کشنده است

شعار روز جهانی هاری در سال ۲۰۱۹

Rabies: Vaccinate to Eliminate

«به سوی حذف هاری با واکسیناسیون»

بیماری هاری

هاری نوعی عفونت ویروسی دستگاه اعصاب مرکزی و قابل انتقال بین حیوان و انسان است که معمولاً به واسطه گزش حیوان هار به انسان منتقل می شود و در صورت بروز علائم بیماری در انسان متأسفانه همیشه (۱۰۰ درصد) کشنده است ولی خوشبختانه علی رغم کشندگی بالای این بیماری، در صورت انجام کلیه مراحل پیشگیری و درمان بیماری از جمله شستشوی صحیح محل گزش با آب و صابون و مواد ضد عفونی کننده، واکسیناسیون و تزریق سرم ضد هاری به موقع و کامل می توان از ابتلا به هاری پیشگیری نمود.

2019
Rabies
Vaccinate
to Eliminate

حذف هاری با
واکسیناسیون (نگاه)

روش انتقال و بیماری‌زایی

ویروس هاری معمولاً در هنگام گزش و از طریق بزاق حیوان هار به انسان انتقال می‌یابد. همچنین ویروس هاری می‌تواند از طریق تماس بزاق حیوان هار با خراش پوستی، چشم و غشاهای مخاطی دهان، مقعد و واژن وارد بدن انسان شده و باعث بروز بیماری شود.

هنگامی که ویروس از طریق گزش وارد بدن می‌شود، ابتدا در محل ورود در عضلات تکثیر یافته و پس از پیدا کردن سیستم عصبی، به سیستم اعصاب مرکزی رسیده و بعد به غدد بزاقی انتشار می‌یابد.

ویروس
هاری
می‌تواند از
طریق بزاق
حیوان وارد
بدن انسان
شود

2019
Rabies
Vaccinate
to Eliminate

حذف هازبا
واکسیناسیون (ککها)

علائم بیماری در انسان

دوره کمون این بیماری در انسان حدود ۲ تا ۳ ماه است ولی ممکن است از چند روز تا یک سال نیز طول بکشد. دوره کمون به مقدار ویروس وارد شده بوسیله گاز گرفتگی، محل گزش و شدت زخم بستگی دارد. خطر ابتلا به هاری در گزش در بعضی نواحی بیشتر است که شامل سر و گردن و ناحیه تناسلی است.

بیماری با احساس اضطراب و نگرانی، سردرد، افزایش مختصر درجه حرارت بدن و بی‌قراری شروع می‌شود. اغلب اوقات درد و خارش در محل زخم احساس و افزایش ترشح بزاق مشاهده می‌گردد.

همچنین ممکن است گرفتگی‌های عضلات تنفسی و نیز تشنجات عمومی ایجاد شود. پس از بروز علائم بیماری بیمار حداکثر ۲ هفته عمر می‌کند.

به‌ندرت ممکن است هاری فلجی ظاهر شود که این شکل نیز پس از کما منجر به فوت بیماری می‌شود.

دوره کمون
این بیماری
در انسان
حدود ۲ تا ۳ ماه
می‌باشد ولی
ممکن است از
چند روز تا یک
سال نیز طول
بکشد

بیماری در حیوانات

امکان ابتلای همه حیوانات خونگرم به بیماری هاری وجود دارد. سگ‌ها بیشتر در معرض خطر هستند. دوره کمون در سگ‌ها ۱۰ روز تا ۲ ماه و گاهی بیشتر است. علائم بیماری هاری در شروع بیماری در سگ‌ها شامل رفتار غیرطبیعی، اضطراب غیرعادی، افزایش تحریک‌پذیری و بی‌اشتهایی است. در طی یک تا دو روز علائم تحریکی و اضطرابی افزایش می‌یابد. حیوان حالت تهاجمی بخود گرفته و تمایل شدیدی به گازگرفتنی اشیاء، حیوانات و انسان از جمله صاحب خود نشان می‌دهد و اغلب خود را نیز گاز گرفته و زخم‌های شدیدی در بدن خود ایجاد می‌نماید. به علت بروز حالت فلجی عضلات حلقی، بلع بزاق امکان‌پذیر نبوده

علائم بیماری
هاری در
سگ‌ها شامل
رفتار غیرطبیعی،
اضطراب
غیرعادی،
افزایش
تحریک‌پذیری
و بی‌اشتهایی
است

2019
Rabies
Vaccinate
to Eliminate

حذف‌هاگیا
واکیناسیون (سگ‌ها)

که منجر به افزایش ترشحات بزاقی و تغییر صدای حیوان می‌گردد. شکل آرام یا بی‌صدای بیماری با علایم فلجی مشخص شده و مرحله تحریکی بسیار کوتاه داشته و گاهی اصلاً وجود ندارد. حالت فلجی با عضلات سر و ناحیه گردن شروع شده، بلع مشکل گشته به نحوی که صاحب حیوان مشکوک به وجود جسم خارجی مثل استخوان در گلوی حیوان می‌گردد. فلجی عمومی به دست‌ها و پاها گسترش یافته و در نهایت به مرگ حیوان منجر می‌گردد. در گربه‌ها در اغلب موارد بیماری به شکل تحریکی و تهاجمی بوده و علایم شبیه هاری در سگ می‌باشد. روباه، شغال و گرگ حساس‌ترین حیوانات وحشی در مقابل ویروس هستند و اکثراً به نوع خشن‌ناک بیماری دچار می‌شوند.

پیشگیری از هاری در انسان

با توجه به اینکه در اغلب موارد ویروس هاری از طریق گزش سگ‌ها به انسان انتقال می‌یابد، لذا یکی از مهمترین راهکارهای پیشگیری از هاری در انسان، پیشگیری و کنترل هاری در سگ‌ها با هدف کاهش جمعیت حیوانات حساس از طریق واکسیناسیون حداقل ۷۰ درصد جمعیت سگ‌ها لازم است که:

- جمعیت سگ‌های بی‌صاحب و ولگرد کنترل گردد.
  - به جامعه بخصوص محصلین در مورد پیشگیری از گزش به دنبال مواجهه با حیوانات آموزش داده شود.
  - عدم تحریک حیوانات بخصوص سگ‌ها و رعایت احتیاطات لازم در مواجهه با سگ‌های غریبه ضروری است.
- اقدامات لازم در افراد گزیده شده:**

- تمام افرادی که مورد گزش قرار می‌گیرند، باید برای انجام اقدامات پیشگیری به نزدیکترین مرکز خدمات جامع سلامت مراجعه کنند.
- اولین اقدام پس از گزش، شستشوی تمامی جراحات حداقل به مدت ۱۵ دقیقه و ضد عفونی کردن آنها با الکل یا بتادین است.
- انجام واکسیناسیون هاری ضروری است.
- در صورت نیاز تزریق سرم (ایمونوگلوبولین) ضد هاری در محل جراحات باید انجام شود.

یکی از
مهمترین
راهکارهای
پیشگیری
از هاری
در انسان،
پیشگیری و
کنترل هاری
در سگ‌ها
از طریق
واکسیناسیون
سگ‌ها است

واکسیناسیون افراد در معرض خطر

در گروه‌های در معرض خطر که احتمال ابتلا به هاری در آن‌ها بالا است (دامپزشکان، طبیعت گردان، آتشنشانان، غارنوردان، شکارچیان، محیط‌بانان و ...)، قبل از بروز حیوان گزیدگی، واکسیناسیون پیش از تماس انجام می‌شود.

حقایق کلیدی در مورد بیماری هاری

- در صورت ابتلای انسان به بیماری هاری و بروز علائم، منجر به مرگ می‌گردد.
- سالانه ۵۹ هزار مرگ انسان به علت ابتلا به بیماری هاری در بیش از ۱۵۰ کشور در جهان رخ می‌دهد.
- ۵۰ درصد از افراد گاز گرفته شده توسط حیوانات مظنون به هاری، کودکان زیر ۱۵ سال هستند.
- سگ‌ها عامل اصلی موارد حیوان گزیدگی و انتقال بیماری هاری و مرگ ناشی از آن در انسان هستند.
- حذف هاری از طریق پیشگیری از گزش سگ و انجام واکسیناسیون سگ‌ها امکان‌پذیر است.
- شستشوی فوری و کامل زخم با آب و صابون، تزریق واکسن و سرم ضد هاری پس از تماس با یک حیوان مظنون به هاری بسیار مهم، حیاتی است و نجات دهنده است.

سالانه حدود
۶۰ هزار مرگ
انسان به علت
ابتلا به بیماری
هاری در
بیش از ۱۵۰
کشور در جهان
رخ می‌دهد

هدف کلی در برنامه کنترل هاری طبق اعلامیه

سازمان جهانی بهداشت

- حذف تمامی موارد مرگ انسانی در اثر ابتلا به بیماری هاری ناشی از گزش سگ تا سال ۲۰۳۰

آمار حیوان گزیدگی و موارد فوت ناشی از ابتلا

به بیماری هاری در ایران

در سال گذشته (۱۳۹۷) بیش از ۲۰۷ هزار مورد حیوان گزیدگی در کل کشور رخ داده که با ارایه خدمات شبانه روزی بیش از ۷۰۰ واحد درمان و پیشگیری هاری در سراسر کشور و انجام اقدامات مدیریت مواجهه با حیوان گزیدگی و پیشگیری پس از مواجهه، نظام سلامت کشور قادر بوده که از ابتلا و مرگ حتمی تعداد زیادی از افرادی که توسط حیوانات هار گزیده شده‌اند پیشگیری نماید و به علت دقت و حساسیتی که در اجرای برنامه کشوری کنترل و پیشگیری از هاری اعمال می‌گردد، علی‌رغم تعداد بسیار بالای موارد حیوان گزیدگی، تعداد موارد بروز بیماری هاری در انسان و مرگ ناشی از آن در کشور سالیانه کمتر از ۱۰ مورد و در سال گذشته ۶ مورد بوده است. متأسفانه در سنوات اخیر تعداد موارد حیوان گزیدگی در کشور به علت افزایش سگ‌های ولگرد (نه تنها در سطح روستا بلکه در سطح شهرها) رو به افزایش بوده و اگر اقدامی جدی و اصولی برای جمع‌آوری سگ‌های ولگرد انجام نشود، هر روز پیشگیری و مقابله با حیوان گزیدگی مشکل‌تر و کنترل بیماری هاری و تحقق هدف جهانی که همانا حذف بیماری هاری انسانی ناشی از گزش سگ تا سال ۲۰۳۰ است، دشوارتر می‌شود.

توصیه‌های خود مراقبتی پیشگیری و کنترل

حیوان گزیدگی و بیماری هاری

- از نزدیک شدن به سگ‌های ولگرد و بدون صاحب بپرهیزید، چراکه بیشترین موارد حیوان گزیدگی انسان‌ها توسط سگ‌ها روی می‌دهد.
- از آزار و اذیت و نزدیک شدن به حیوانات پرهیز کنید، چراکه سایر حیوانات اهلی و وحشی نیز می‌توانند آلوده به ویروس هاری باشند و در صورت گزش، احتمال ابتلا به بیماری هاری وجود دارد.

علی‌رغم تعداد

بسیار بالای

موارد حیوان

گزیدگی،

تعداد موارد

بروز بیماری

هاری در

انسان و مرگ

ناشی از آن

در کشور سالیانه

کمتر از ۱۰ مورد

است

2019 Rabies
Vaccinate
to Eliminate

حذف هاربا
واکیناسیون (کها)

- در صورت بروز گزش یا تماس با حیوانات که منجر به مجروح شدن یا خراش پوستی شد، بلافاصله به نزدیکترین مرکز خدمات جامع سلامت مراجعه نماید.
- پنجه کشیدن گربه (به علت لیسیدن پنجه) همانند گاز گرفتگی محسوب می شود و نیازمند درمان پیشگیری هاری است.
- شستشوی محل حیوان گزیدگی با آب و صابون اولین قدم جهت پیشگیری از ابتلای به بیماری هاری است.
- در صورت نگهداری سگ و گربه، نسبت به واکسینه نمودن سالانه آنها بر علیه بیماری هاری اقدام نمایید.

پنجه کشیدن
گربه همانند گاز
گرفتگی است
و به درمان
پیشگیری
هاری نیز
دارد

حذف هاربا واکسیناسیون (سگها)

حیوان گزیدگی، تماس
با بزاق یا خراشیدگی با
پنجه حیوان موجب ابتلا
به بیماری هاری می شود

علت اصلی بروز بیماری
هاری، گاز گرفتن
سگ است

در صورت حیوان گزیدگی، تماس با بزاق
یا خراشیدگی با پنجه حیوانات، جهت
واکسیناسیون هاری به نزدیکترین مرکز
خدمات جامع سلامت مراجعه نمایید

بیماری هاری ۱۰۰ درصد
قابل پیشگیری است

سگهای خود را به طور مرتب
واکسینه کنید - این بهترین
روش برای جلوگیری از ابتلا به
بیماری هاری است

خطر ابتلا به بیماری هاری
در حیوانات خانگی وجود
دارد، آن‌ها را به طور مرتب برای
واکسیناسیون نزد دامپزشک ببرید

بیماری هاری
۱۰۰ درصد
کشنده
است

بیمارزید که چگونه با
سگها رفتار کنید تا از گزش
سگ جلوگیری شود

برای جلوگیری از گزش
و ابتلا به بیماری هاری به
حیوانات ولگرد نزدیک نشوید

بسیاری از موارد حیوان گزیدگی و
تماس با بزاق یا خراشیدگی با پنجه
حیوانات، هنگام غذا دادن به آن‌ها اتفاق
می افتد

در دنیا نیمی از تمام
گزش های سگ و مرگومیر
ناشی از بیماری هاری در
کودکان رخ می دهد

بیماری هاری از طریق حیوانات
اهلی و وحشی بخصوص سگها و
گره‌ها به انسان منتقل می شود

اگر حیوانی شما را گاز گرفت، زخم را با
صابون و آب جاری بشویید و فوراً به نزدیکترین
مرکز خدمات جامع سلامت مراجعه نمایید

2019 Rabies
Vaccinate to Eliminate

دانشیار استادی و ارتقای سیاست
مرکز مدیریت بیماری های دام و دامپزشکی وزارت بهداشت
مرکز روابط عمومی و اطلاع رسانی
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی
tec.behdasht.gov.ir
behdasht.gov.ir

2019 Rabies
Vaccinate
to Eliminate

دفتر آموزش و ارتقای سلامت
مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر معاونت بهداشت
مرکز روابط عمومی و اطلاع‌رسانی
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی
iec.behdasht.gov.ir
behdasht.gov.ir